

Утвърждавам

Със заповед № РД 07 – 1166/14.09.2020 г.

Николай Колев

Директор

**ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НА-
ПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ
ОТ УЧЕНИЦИТЕ В ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ
„ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ”
ГРАД СМОЛЯН
УЧЕБНА 2020/2021 ГОДИНА**

Програмата е създаден на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета на заседание на Педагогическия съвет с Решение № 4 от Протокол № 10 от 10.09.2020 г. и е утвърдена със заповед № РД 07 – 1166/14.09.2020 г. на директора на ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ град Смолян за превенция на ранното напускане на образователната система:

Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)

План за 2016 – 2017 г. за изпълнение на стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)

Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)

План за действие по изпълнение на националната стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)

Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година

Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество за периода 2014 – 2020 година

Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)

Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието

Закон за предучилищното и училищно образование

Закон за младежта

Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 година

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите

хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни.
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност.
3. Координираните мерки на всички нива.
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ град Смолян чрез:

1.1. Анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система.

1.2. Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях.

1.3. Плануване на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане.

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.

2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество.

2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище:

3.1. Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я.

3.2. Завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, вечерна, задочна, кореспондентска.

3.3. Участие на преждеременно напусналите училище в курсове за ограмотяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда.

3.4. Популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове.

3.5. Създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати.

3.6. Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

3.7. Обучението по предприемачество.

Причини за отпадане от училище:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Социално – икономически причини:

- 1.1. Лошото качество на живот на определени социални слоеве.
- 1.2. Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна).
- 1.3. Поради задължение да гледа по-малкия си брат и/или сестра.
- 1.4. Използване на детето, непосещаващо училище, като трудов ресурс → подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.

2. Образователни причини:

- 2.1. Затруднения при усвояване на учебния материал.
- 2.2. Слаб интерес към образователния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище.
- 2.3. Наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители.
- 2.4. Възможност за обучение в професионална паралелка.

3. Етнокултурни причини:

- 3.1. За момичетата – по-ранното встъпване в брак.
- 3.2. Страх на родителите поради опасност от открадване.
- 3.3. В семейството – по-ниска ценност на образованието.

4. Психологически причини:

- 4.1. Чувство за неуспех.
- 4.2. Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си.
- 4.3. Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;

5. Институционални причини:

5.1. Недостатъчно координиран подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно равнище за справяне с преждевременното напускане на училище.

5.2. Недостатъчно ефективен контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.

5.3. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко

ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище.

6. Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на училището за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ град Смолян е едно от училищата в България, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния екип показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- **Всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.

- **Публичност и прозрачност на цялостната политика** – чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики.

- **Обратна връзка с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители.**

- **Приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забравят добри практики от на училището, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.

- **Идентифициране на рисковите фактори** – доклад анализи на педагогически съветник и класни ръководители.

Политиките и мерките, които ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ град Смолян предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ град Смолян, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, по-ниска самооценка.

Мерки: Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на учениците със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с настойниците на тези ученици, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви – Детска педагогическа стая.

3. Липса на грижи от страна на ученици за по-малките братя и сестри, както и за болни членове на семейството.

Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата – доставчик на закуски и обяд, както и получаване на социални стипендии.

4. Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи.

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище. Търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители

с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. Чести конфликти между агресивни родители – побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за ученика и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залягане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в плана за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

1. Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи (съобразно различните причини от отпадане).

2. Координиране действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство.

3. Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант.

3.1. Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последните агресия и насилие в училище.

3.2. Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти.

4. Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.

4.1. Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти.

4.2. Насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности.

4.3. Индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество).

- 4.4. Участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището.
5. Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище.
6. Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда – медиен център (ученическо радио и училищен вестник).
7. Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал.
8. Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни педагогични методи и форми за преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания.
9. Извършване на ефективна диференцирана работа с учениците с обучителни трудности.
10. Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането.
11. Провеждане от педагогическия съветник на анкета с тези ученици за установяване на проблема.
12. Подготовка на учениците за продължаване на образованието – професионално ориентиране на учениците завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.
- 12.1. Организиране на среща на учениците от VII клас с експерти от регионалната служба по заетостта.
- 12.2. Осигуряване на професионално консултиране и ориентиране чрез привличане на ЦПО.
14. Изграждане на съдържателен и многообразен образователно – възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез целенасочена образователно – възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности.
- 14.1. Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане.
- 14.2. Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем.

14.3. Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват.

15. Гражданско образование и работа с родителската общност.

15.1. Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.

15.2. Организиране на Дарителска кампания.

15.3. Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.

16. Здравно образование и възпитание – лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:

16.1. Наркомания, алкохол, тютюнопушене.

16.2. Сексуално образование и предпазване от СПИН.

17. Активно участие на ученическия съвет:

17.1. Участие при планиране дейността на часа на класа.

17.2. Лекции в час на класа „Деца помагат на деца“.

17.3. Създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик.

17.4. Организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес.

18. Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.

18.1. Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм.

18.2. Формиране на екипи за разработване на дейностите по превенция от отпадане и залагането им в комплексната планираща и отчетна документация.

Николай Колев

Директор

На ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“

Смолян